



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 511/2011-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. M., P., V. H., P., a T. Ď., P., zastúpených advokátom Mgr. R. T., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Považská Bystrica a jeho uznesením z 28. júla 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 248/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M., V. H. a T. Ď. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. septembra 2011 doručená sťažnosť M. M., P., V. H., P., a T. Ď., P. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) a jeho uznesením z 28. júla 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 248/2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú trestne stíhaní v rámci súdneho konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 2 T 248/2010 pre trestné činy krivej

výpovede a krivej prísahy podľa § 346 ods. 1 a nadržovania podľa § 339 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Uznesením z 28. júla 2011 rozhodol okresný súd v zmysle ustanovenia § 280 ods. 1 s poukazom na ustanovenia § 18 ods. 4 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) o postúpení označenej trestnej veci na spoločné konanie k trestnej veci prejednáwanej pred Špecializovaným trestným súdom Pezinok (ďalej len „špecializovaný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. PK 2 T 17/2011.

V sťažnosti predostierajú sťažovatelia podrobnú argumentáciu, v ktorej namietajú porušenie označených článkov ústavy a dohovoru zo strany konajúceho súdu.

Sťažovatelia v označenom postupe okresného súdu, ktorým tento postúpil prejednávanú trestnú vec na spoločné konanie špecializovanému súdu, vidia porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom ich argumentácia vychádza z poukazu na relevantnú právnu úpravu, kde citujú tieto ustanovenia Trestného poriadku:

„Podľa § 18 ods. 1 Trestného poriadku o všetkých trestných činoch toho istého obvineného a proti všetkým obvineným, ktorých trestné činy spolu súvisia, sa môže vykonať spoločné konanie, ak to zrejme nebude brániť ukončeniu veci v primeranej lehote.

Podľa § 18 ods. 4 Trestného poriadku ak je osoba podliehajúca pôsobnosti okresného súdu alebo krajského súdu súčasne stíhaná pre iný trestný čin, ktorý vecne súvisí s trestným činom, na ktorý sa vzťahuje právomoc Špecializovaného trestného súdu, Špecializovaný trestný súd vec prejedná a rozhodne, aj pokiaľ ide o súvisiaci trestný čin. Ináč sa ustanovenie odseku 1 v pomere medzi okresným súdom alebo krajským súdom na jednej strane a Špecializovaným trestným súdom na druhej strane nepoužije.

Tretia hlava Trestného poriadku upravuje hlavné pojednávanie.

Podľa šiesteho dielu tretej hlavy Trestného poriadku patria medzi rozhodnutia súdu na hlavnom pojednávaní rozhodnutia podľa ustanovení § 278 až 289 Trestného poriadku.

Podľa § 280 ods. 1 Trestného poriadku ak zistí súd v žalovanom skutku trestný čin, na ktorého prejednanie nie je príslušný, postúpi vec príslušnému súdu...

Podľa siedmeho dielu tretej hlavy Trestného poriadku rozhodnutie súdu mimo hlavného pojednávania je len rozhodnutie podľa § 290 Trestného poriadku.“

Sťažovatelia ďalej poukazujú na znenie ustanovenia § 14 Trestného poriadku vymedzujúceho kategóriu trestných činov spadajúcich do pôsobnosti špecializovaného súdu, podľa ktorého okrem tu špecifikovaných trestných činov subsumovaných pod písmenami a) až l) spadajú do pôsobnosti špecializovaného súdu aj trestné činy súvisiace s trestnými činmi uvedenými v písmenách a) až k) alebo l), ak sú splnené podmienky na spoločné konanie. V nadväznosti na to sťažovatelia argumentujú:

«Podľa uvedeného ustanovenia Trestného poriadku je obligatórne spoločné konanie pri vecnej súvislosti trestného činu s trestným činom patriacim do pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu. Pri vecnej súvislosti medzi trestnými činmi môže ísť o trestné činy spáchané v jednočinnom súbahu, kde je vecná súvislosť trestných činov daná v spoločnom skutku. Ustanovenie § 18 ods. 4 prvá veta rieši otázku príslušnosti Špecializovaného trestného súdu v prípade spoločného konania úplne, dokonca aj z hľadiska podmienok spoločného konania. Ustanovenie § 18 ods. 4 druhá veta zakazuje spoločné konania v prípade trestného činu v pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu a trestného činu patriaceho do pôsobnosti súdu iného druhu, aj keby boli dané podmienky spoločného konania podľa § 18 ods. 1 Trestného poriadku (vecne nesúvisiace trestné činy toho istého obvineného, vecne súvisiace trestné činy viacerých obvinených; Trestné právo procesné, Jaroslav Ivor a kolektív, Iura edition 2006, str. 128-129).

Ustanovenie § 18 ods. 4 Trestného poriadku teda jednoznačne ako podmienku spoločného konania v pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu stanovuje vecnú súvislosť trestných činov toho istého obvineného (veta prvá), a pri absencii vecnej súvislosti naopak spoločné konanie podľa § 18 ods. 1 Trestného poriadku vylučuje (veta druhá).

Hoci okresný súd v uznesení z 28. júla 2011 cituje neplatný Trestný poriadok (§ 18 ods. 4), ako podmienku spoločného konania uvádza vyžadovanú vecnú súvislosť medzi trestnými činmi obvineného rovnako ako platný Trestný poriadok, avšak vôbec neuvádza, s ktorým skutkom v pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu má skutok v pôsobnosti okresného súdu vecne súvisieť.

Okresný súd v uznesení z 28. júla 2011 okrem iného uvádza, že: „Okresný prokurátor v Považskej Bystrici vo svojej obžalobe viní obžalovaných zo skutku, ktorý úzko súvisí práve s násilnou trestnou činnosťou, ktorej sa mal podľa obžaloby dopustiť aj obž. 1/ M. M.“, pričom citovaný odsek nasleduje hneď za konštatovaním, že „Prokurátor špecializovanej prokuratúry v predmetnej obžalobe viní obžalovaných z rozsiahlej násilnej trestnej činnosti, ktorej sa dopúšťali ako členovia zločineckej skupiny a to dlhodobo už od jej sformovania v roku 2002.“.

Uznesenie okresného súdu z 28. júla 2011 je klamlivé a zavádzajúce, pretože navodzuje dojem, že údajný skutok, ktorý bol predmetom konania okresného súdu pod sp. zn. 2 T 248/2010, má mať úzky súvis s násilnou trestnou činnosťou obž. 1/ M. M. (sťažovateľa v 1. rade) uvedenej v obžalobe prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky podanej Špecializovanému trestnému súdu (sp. zn. PK 2 T 17/2011), čo však nezodpovedá skutočnosti.

V konaní okresného súdu sp. zn. 2T 248/2010 sa sťažovateľom kládlo za vinu to, že mali krivo vypovedať v súvislosti so skutkom, ktorým sa mal sťažovateľ v 1. rade údajne dopustiť ublíženia na zdraví a výtržnosti a tomuto mali nadržovať. Skutok ublíženia na zdraví a výtržnosti, ktorého sa mal podľa inej obžaloby prokurátora Okresnej prokuratúry v Považskej Bystrici dopustiť sťažovateľ v 1. rade, má byť predmetom konania okresného súdu pod sp. zn. 1 T 111/2010, kde sa už okresný súd (s predsedom senátu JUDr. I. H.) tiež dopustil závažného porušenia základných práv M. M. (nález Ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 49/11 z 25. mája 2011). Teda nejde o skutok, ktorý má byť predmetom konania Špecializovaného trestného súdu.»

Podľa názoru sťažovateľov je nesporné, že medzi skutkami, ktorých sa mali sťažovatelia dopustiť podľa obžaloby prokurátora Okresnej prokuratúry Považská Bystrica a o ktorých viedol okresný súd konanie pod sp. zn. 2 T 248/2010, a skutkami, ktoré sú predmetom konania špecializovaného súdu pod sp. zn. PK 2 T 17/2011, nie je žiadna vecná súvislosť a okresný súd dokonca ani žiadnu neuvádza.

Ďalej sťažovatelia uviedli:

«Uznesenie okresného súdu z 28. júla 2011 nespĺňa materiálne podmienky spoločného konania na Špecializovanom trestnom súde v zmysle § 18 ods. 4 Trestného poriadku.

Keďže okresný súd v uznesení z 28. júla 2011 ako zákonný podklad k postupu v zmysle § 18 ods. 4 Trestného poriadku uvádza výlučne subjektívnu súvislosť trestných činov sťažovateľov, zašiel pri výklade Trestného poriadku tak ďaleko, že sa dostal do rozporu so znením a zmyslom normatívneho textu. V tomto prípade už nešlo o výklad, ale o faktickú novelizáciu právnej normy (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 244/09 z 29. septembra 2009).

Ďalšou nesplnenou materiálnou podmienkou spoločného konania je predpoklad ukončenia veci v primeranej lehote, pričom z uznesenia okresného súdu z 28. júla 2011 ani nevyplýva, že by sa touto podmienkou okresný súd vôbec zaoberal.

Spoločné konanie je fakultatívnym inštitútom, ktorého zákonnou podmienkou je predpoklad, že spoločné konanie nebude zrejme brániť ukončeniu veci v primeranej lehote (požiadavka rýchleho a spravodlivého procesu), čo kladie zvýšené nároky na súd, aby vopred odhadol dĺžku konania a zároveň vylúčil vec zo spoločného konania alebo nespojil veci do spoločného konania v prípade, keď by sa nedalo zjavne (na prvý pohľad) vylúčiť, že spoločné konanie nebude na úkor požiadavky podľa čl. 6 Dohovoru o práve obvineného na rozhodnutie o oprávnenosti obvinenia v primeranej lehote (Trestné právo procesné, Jaroslav Ivor a kolektív, Iura edition 2006, str. 143-144).

V súvislosti s konaním Špecializovaného trestného súdu pod sp. zn. PK 2 T 17/2011 je potrebné uviesť, že ku dňu podania tejto sťažnosti ešte nebola súdom ani prijatá obžaloba, ktorej predmetom je mimoriadne právne a skutkovo (cca 40 skutkov) zložitá vec s predpokladaným počtom svedkov asi 60.

Pre údajný skutok, ktorý mal byť predmetom konania okresného súdu pod sp. zn. 2 T 248/2010, bolo prvé obvinenie vznesené sťažovateľom ešte 25. septembra 2007 (sťažovateľovi v 2. rade a sťažovateľovi v 3. rade), resp. dňa 13. júla 2009 (sťažovateľovi v 1. rade a sťažovateľovi v 3. rade), pričom skutok sa mal stať v auguste 2007.

Ústavný súd Slovenskej republiky pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR vychádza zo svojej ustálenej

judikatúry, v súlade s ktorou už vyslovil, že uvedené základné právo sa chráni aj v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania ako obvinený (napr. II. ÚS 41/98, II. ÚS 20/02, III. ÚS 99/02).

Prípravné konanie za údajný skutok (skutky) právne kvalifikovaný ako prečin bolo skončené dňa 30. septembra 2010 podaním obžaloby, z čoho je zrejmé, že už v tomto štádiu konania je dĺžka predmetného trestného konania neprimeraná vzhľadom na závažnosť údajného skutku. Na uvedenú skutočnosť bol okresný súd pri vydávaní uznesenia z 28. júla 2011 povinný prihliadať, a keďže konanie už celkovo trvá 4 roky, nezákonným postupom okresného súdu už v podstate vznikli ďalšie nedôvodné prieťahy.

Pre nesplnenie predpokladu, že spoločné konanie nebude zrejme brániť ukončeniu veci v primeranej lehote, nebolo uznesenie okresného súdu z 28. júla 2011 vydané v súlade s ustanovením § 18 ods. 1 a ods. 4 Trestného poriadku.

Pre úplnosť je potrebné ešte upresniť ďalšie zavádzajúce tvrdenia uvedené v uznesení okresného súdu z 28. júla 2001, teda že: „Súd viackrát vytýčil termín hlavného pojednávania, ale ani jedno hlavné pojednávanie sa však doposiaľ neuskutočnilo pre rôzne procesno-právne obštrukcie zo strany obžalovaných, pričom nie je predpoklad jeho uskutočnenia ani v dohľadnej dobe.“. V predmetnej trestnej veci boli nariadené 4 termíny hlavného pojednávania, kde na prvom sa z konania vylúčil pôvodný samosudca a o ďalších 3 termínoch hlavného pojednávania nebol upovedomený obhajca sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľa v 3. rade, na čo samosudcu konajúceho vo veci sťažovateľ v 1. rade opakovane upozorňoval. Pokiaľ sa predmetný spis nachádzal, resp. nachádza na Ústavnom súde Slovenskej republiky, za uvedené prieťahy sťažovateľa pochopiteľne zodpovednosť nenesú a okresný súd si mohol zabezpečiť kópiu spisu (I. ÚS 13/06; rozsudok ESLP vo veci Toth c. Rakúsko z 12. decembra 1991, §77).»

Sťažovatelia porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vidia aj v arbitrárnosti namietaného uznesenia, ktoré podľa ich názoru nebolo zo strany okresného súdu náležite zdôvodnené. Argumentujú, že povaha uznesenia si vyžadovala dostatočne špecifikované odôvodnenie tak vecnej súvislosti prejednávaneho trestného činu s trestnými činmi obžaloby prejednávané pred špecializovaným súdom, ktorému bola trestná vec

sťažovateľov postúpená, ako aj odôvodnenie splnenia podmienky, že postúpenie trestnej veci nebude na ujmu jej prejednávania v primeranej lehote, a napokon aj špecifikáciu dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní a ich náležité vyhodnotenie. Uvedené požiadavky podľa názoru sťažovateľov odôvodnenie uznesenia nespĺňa.

Podľa sťažovateľov porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva aj v porušení procesných pravidiel zakotvených v Trestnom poriadku, pretože rozhodnutie o postúpení veci v zmysle ustanovenia § 280 ods. 1 Trestného poriadku patriace podľa ich názoru medzi rozhodnutia, ktoré možno podľa šiesteho oddielu tretej hlavy Trestného poriadku prijať len v rámci hlavného pojednávania, bolo vydané mimo hlavné pojednávanie.

Sťažovatelia opierajúc sa o prezentované závery o nesplnení podmienok na vykonanie spoločného konania prejednávanej trestnej veci s trestnou vecou prejednanou špecializovaným súdom formulujú aj námietku porušenia „práva na zákonného sudcu a nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom“ zaručeného čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Napokon sťažovatelia formulujú aj námietku porušenia základného práva na prezumpciu nevinu zaručeného čl. 50 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 2 dohovoru.

Na tomto mieste sťažovatelia dôvodí:

„Z judikatúry EŠLP vyplýva, že k porušeniu práva na prezumpciu nevinu dôjde aj vtedy, ak súdne rozhodnutie alebo názor verejnej osoby možno chápať tak, že osoba ktorej sa toto rozhodnutie alebo názor verejnej osoby týka je vinná z trestného činu, alebo že tento trestný čin spáchala, a to ešte predtým, ako bola jej vina preukázaná zákonným spôsobom.“

Sťažovatelia poukazujú na to, že okresný súd v uznesení z 28. júla 2011 v súvislosti s trestnou vecou sťažovateľov vedenou na špecializovanom súde pod sp. zn. PK 2 T 17/2011 uviedol: „V priebehu konania súd zistil, že špecializovaný prokurátor Generálnej prokuratúry Slovenska podal na Špecializovaný trestný súd Pezinok voči všetkým trom obžalovaným obžalobu pre ich rozsiahlu trestnú činnosť. Uvedená obžaloba je na Špecializovanom trestnom súde Pezinok prejednávaná pod sp. zn. PK 2 T 17/20 U.

Okrem iných skutkov sú všetci traja obžalovaní stíhaní a bola na nich aj podaná obžaloba pre zločiny spáchané v jednočinnom súbahu so zločinom založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. ... Prokurátor špecializovanej prokuratúry v predmetnej obžalobe viní obžalovaných z rozsiahlej násilnej trestnej činnosti, ktorej sa dopúšťali ako členovia zločineckej skupiny a to dlhodobo už od jej sformovania v roku 2002“ a „... že skutkov sa dopustili ako členovia zločineckej skupiny...“.

Podľa sťažovateľov «Citovaná časť uznesenia okresného súdu z 28. júla 2011 odráža názor okresného súdu o vine sťažovateľov v spomínanom konaní („pre ich rozsiahlu trestnú činnosť“, „pre zločiny spáchané v jednočinnom súbahu so zločinom založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny“, „rozsiahlej násilnej trestnej činnosti, ktorej sa dopúšťali ako členovia zločineckej skupiny a to dlhodobo už od jej sformovania v roku 2002“, „že skutkov sa dopustili ako členovia zločineckej skupiny“), čo je nezlučiteľné s princípom prezumpcie nevinny.

V súvislosti s konaním vedeným na okresnom súde pod sp. zn. 2T 248/2010 okresný súd v uznesení z 28. júla 2011 uvádza, že: „Skutky, ktoré sú žalované okresným prokurátorom v Považskej Bystrici, teda spáchali jednoznačne tí istí páchatelia a preto možno jednoznačne považovať konanie obžalovaných poňaté do obžaloby okresného prokurátora v Považskej Bystrici za viacčinný súbeh trestných činov a to práve s trestnými činmi, ktoré prejednáva Špecializovaný trestný súd Pezinok.“, čo taktiež odráža názor okresného súdu o vine sťažovateľov v tomto konaní.

O tom, že podobné výroky sú problematické z hľadiska prezumpcie nevinny, nemožno mať pochýb (bod 17. nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 187/09 z 25. novembra 2009).».

Vzhľadom na všetky uvedené závery sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie vydal nález, v ktorom by vyslovil porušenie základných práv sťažovateľov zaručených čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 ústavy, ako aj práv sťažovateľov zaručených čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru postupom a uznesením okresného súdu z 28. júla 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 248/2010, toto uznesenie zrušil, zakázal okresnému súdu pokračovať v porušovaní označených základných práv sťažovateľov zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom, priznal sťažovateľom

primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 €, a to každému z nich, ako aj trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti namietajú porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy, ako aj práv zaručených čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru postupom okresného súdu a jeho uznesením z 28. júla 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 248/2010.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 50 ods. 2 ústavy každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

1. K námietke porušenia základných práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a jeho uznesením z 28. júla 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 248/2010

Prvá skupina námietok sťažovateľov sa v podstate týka argumentácie o nedostatku dôvodov na postúpenie veci na vykonanie spoločného konania.

System ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci

všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že prerokovaniu sťažnosti v časti námietok porušenia základných práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a označeným uznesením okresného súdu opierajúcich sa o argumentáciu o nesplnení podmienok na postúpenie veci na spoločné konanie existuje prekážka, ktorá bráni prerokovaniu tejto časti sťažnosti, a síce nedostatok právomoci ústavného súdu.

Podľa ustanovenia § 22 ods. 1 Trestného poriadku spory o príslušnosť medzi súdmi rozhoduje súd im najbližšie spoločne nadriadený, pričom v zmysle odseku 2 citovaného paragrafu najbližšie spoločne nadriadený súd okresného súdu alebo krajského súdu na jednej strane a špecializovaného súdu na druhej strane je Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

Trestný poriadok zakotvujúci právnu úpravu postupu v prípade sporu o príslušnosť medzi súdmi predpokladá, že i napriek ustanoveniam dostatočne jednoznačne vymedzujúcim vecnú a miestnu príslušnosť súdov v trestnom konaní môže v prípadoch postúpenia veci dôjsť v niektorých z nich k pochybeniu v danej otázke. Trestný poriadok tak poskytuje priestor na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybenia konajúceho súdu (postupujúceho trestnú vec), a to súdu, ktorému je vec postúpená. Posúdenie správnosti postúpenia veci na spoločné konanie je tak primárne zverené súdu, ktorému bola vec postúpená, a v prípade pozitívneho záveru o nesplnení podmienok na vykonanie spoločného konania, súdu najbližšie spoločne nadriadenému, ktorým je v prípade sťažovateľov najvyšší súd.

Realizácia ochrany základných práv sťažovateľov zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom je v dispozícii označených všeobecných súdov (špecializovaného súdu, resp. aj najvyššieho súdu), a táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľov uplatnené voči uzneseniu okresného súdu. Ústavný súd preto rozhodol o odmietnutí tejto časti sťažnosti podľa ustanovenia § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

Ústavný súd v závere poznamenáva, že označený princíp subsidiarity sa v plnej miere uplatní aj vo vzťahu k námietke sťažovateľov týkajúcej sa ich tvrdenia o nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia okresného súdu, pretože v prípadoch neuznania príslušnosti súdom, ktorému bola vec postúpená, rozhodovacia prax všeobecných súdov ustálila povinnosť tohto súdu svoju nepríslušnosť náležite zdôvodniť v podobe vydaného uznesenia.

2. K námietke porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru postupom okresného súdu a jeho uznesením z 28. júla 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 248/2010

Druhú argumentačnú časť sťažnosti venujú sťažovatelia námietke porušenia princípu prezumpcie neviný zakotvenej v čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru.

V úvode považuje ústavný súd za potrebné poukázať na východiská princípu prezumpcie neviný, podľa ktorých sa má prezumpciou neviný dosiahnuť to, aby osoba obvinená z trestného činu neznášala negatívne dôsledky tohto obvinenia rovnajúce sa následkom súdneho rozhodnutia o vine a aby priebeh vykonávaného dokazovania umožnil sudcovi rozhodnúť nestranné a nezaujaté. Z tohto základného účelu prezumpcie neviný je potom možné odvodiť jej stránku hmotnoprávnu, kde ide o pravidlá zakazujúce vyjadrovať sa o obvinenom ako o vinnom pred právoplatným rozhodnutím súdu o jeho vine a stránku procesnoprávnu, kde ide o pravidlá súdneho dokazovania, ktoré majú byť také, aby súd určil vinu obvineného nestranné a na základe zákona.

Sťažovatelia poukazujú na nevhodné vyjadrenia okresného súdu dávajúce podľa názoru sťažovateľov v rozpore s označeným princípom najavo ich vinu, čo podľa ich mienky súčasne signalizuje porušenie procesnoprávnej stránky princípu prezumpcie neviný garantujúcej nestrannosť rozhodovania súdu.

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že prezumpcia neviný je jedným zo základov spravodlivého trestného konania a že k jej porušeniu dôjde, ak výroky príslušnej úradnej osoby, ktoré sa týkajú osoby obvinenej z trestného činu, odrážajú alebo vyjadrujú názor, že je vinná, a to ešte pred

tým, ako bola jej vina preukázaná v súlade so zákonom (pozri rozsudok Daktaras v. Litva z 10. októbra 2000). Súčasne EŠLP zdôraznil, že treba robiť rozdiel medzi výrokmi, ktoré odrážajú alebo vyjadrujú názor, že dotknutá osoba je vinná, a výrokmi, ktoré iba vyjadrujú stav podozrenia („a state of suspicion“). Prvé porušujú prezumpciu nevinoty, zatiaľ čo druhé boli považované za prijateľné alebo bezchybné („unobjectionable“) v rôznych situáciách posudzovaných EŠLP [pozri napr. rozsudky Lutz v. Nemecko z 25. augusta 1987, Englert v. Nemecko z 25. augusta 1987, Leutscher v. Holandsko z 26. marca 1996].

Skutočnosť, či namietané výroky úradnej osoby porušujú prezumpciu nevinoty, má byť posudzovaná v kontexte osobitných okolností, za akých boli výroky urobené (pozri rozsudky EŠLP napr. Daktaras v. Litva a Adolf v. Rakúsko z 26. marca 1982 a III. ÚS 83/01).

Ústavný súd po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia zistil, že pasážam uznesenia, v ktorých okresný súd prezentuje splnenie podmienok na spoločné konanie poukazom na trestné veci sťažovateľov vedené pred okresným súdom a pred špecializovaným súdom „slovami“ obžaloby, korešponduje aj popis označených trestných vecí „slovami“ okresného súdu, kde okresný súd používa formuláciu predpokladu spáchania skutkov, ktorá plne zodpovedá rešpektovaniu princípu prezumpcie nevinoty, napr.: „*Okresný prokurátor v Považskej Bystrici vo svojej obžalobe viní obžalovaných zo skutku, ktorý úzko súvisí práve s násilnou trestnou činnosťou ktorej sa mal podľa obžaloby dopustiť aj obž. 1/ M. M.*“; ďalej tiež vyjadrenie: „*Skutky, pre ktoré podal okresný prokurátor Považskej Bystrice obžalobu, sa mali stať v auguste 2007, teda v čase, kedy mali obžalovaní fungovať ako organizovaná zločinecká skupina.*“ a napokon tiež formulácia: „*Z uvedených dôvodov súd konštatuje, že medzi uvedenými trestnými vecami a to trestnou vecou vedenou na Okresnom súde v Pov. Bystrici pod sp.zn. 2T/248/2010 a trestnou vecou vedenou pred Špecializovaným trestným súdom Pezinok vedenou pod sp.zn. PK 2T/17/2011 je jednoznačná subjektívna súvislosť uvedených trestných činov, t.j. všetci traja obžalovaní: 1/ M. M., 2/ T. Ď. a 3/ V. H., sú stíhaní za spáchanie viacerých trestných činov a to ako prečinov, tak aj zločinov, z ktorých niektoré predmetné skutky mali spáchať práve ako členovia organizovanej zločineckej skupiny existujúcej už od roku 2002.*“

Ústavný súd je toho názoru, že odôvodnenie uznesenia, kde okresný súd prevzaté konštatačné výroky obžaloby o spáchaní skutkov primerane vyvážil vlastnými vyjadreniami formulovanými v podobe neprejudikujúcej viny sťažovateľov, možno považovať za odôvodnenie ústavne konformné a zlučiteľné s obsahom garancií poskytovaných čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru.

Z uvedených dôvodov posúdil ústavný súd sťažnosť v označenej časti ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju v zmysle ustanovenia § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. novembra 2011